

Oświadczenia Zdrowotne

Pytania i odpowiedzi

Cel: Wytłumaczyć, co aktualnie dzieje się z oświadczeniami zdrowotnymi i jakie mogą być konsekwencje ich wejścia w życie w bieżącej postaci.

1. Jaka jest aktualna sytuacja legislacji związanej z oświadczeniami zdrowotnymi w Europie?
2. Jakich zmian w prawie dot. oświadczeń zdrowotnych należy się wkrótce spodziewać?
3. Tylko 10% spośród wszystkich ocenianych oświadczeń zdrowotnych zyskało pozytywną opinię. Co jest tego przyczyną?
4. Czy oznacza to, że większość oświadczeń zdrowotnych w przekazach reklamowych na opakowaniach nie ma sensu?
5. Gdzie i kiedy będziemy mogli zasięgnąć informacji o nowych osiągnięciach naukowych w dziedzinie rozwoju produktów (np. spożywczych)?
6. Czy nie powinniśmy się cieszyć, że przekazy reklamowe są pod kontrolą?
7. Czy z produktów które kupuję znikną przekazy reklamowe i oświadczenia?

Czym jest oświadczenie zdrowotne?

Oświadczenie zdrowotne to zalecenie lub wskazanie odnoszące się do zdrowia, zamieszczone w reklamie lub na opakowaniu produktu spożywczego. Przykładem oświadczenia zdrowotnego jest przekaz „wapń jest dobry dla kości”, zamieszczony na pudełku mleka, lub inne, „dobre dla serca i układu krążenia” zamieszczone na suplementach zawierających pochodzące z ryb kwasy tłuszczowe Omega 3.

1. Jaka jest aktualna sytuacja legislacji związanej z oświadczeniami zdrowotnymi w Europie?

Oświadczenia zdrowotne, zamieszczane na opakowanie są aktualnie oceniane pod kątem ich prawdziwości z dowodami naukowymi. Proces ten został zapoczątkowany w wyniku uchwalenia w Europie prawa dot. oświadczeń. Celem uchwalonego prawa była chęć zapewnienia, by konsumenci otrzymali bardziej precyzyjne oświadczenia zdrowotne na opakowaniach żywności i w reklamach. Istotne było również zachęcenie przemysłu spożywczego, by inwestował swoje środki i badania w rozwój nowych, lepszych produktów.

EFSA (Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności), europejska, naukowa instytucja badawczo-doradcza przeprowadza ocenę działania żywności i jej poszczególnych składników odżywczych na nasze zdrowie. Na podstawie tych ocen, Komisja Europejska ma zamiar określić, które z oświadczeń zdrowotnych będą mogły być zamieszczane w odniesieniu do których składników żywności. Jeśli Parlament Europejski nie zgłosi swoich obiekcji i nie podejmie kroków przeciwstawnych, wykaz ocenionych oświadczeń zdrowotnych będzie przyjęty z końcem kwietnia br. Konsekwencją przyjęcia wykazu będzie wymóg wprowadzenia przez przedsiębiorców daleko idących zmian w przekazach reklamowych na opakowaniach produktów żywnościowych.

2. Jakich zmian w prawie dot. oświadczeń zdrowotnych należy się wkrótce spodziewać?

Obecnie w Parlamencie Europejskim złożony został projekt wykazu 222 oświadczeń zdrowotnych, pozytywnie ocenionych i zaakceptowanych do stosowania na opakowaniach żywności. Do 27 kwietnia br. Parlament Europejski musi dokonać oceny ww. projektu.

Z 2700 propozycji oświadczeń zdrowotnych, które zostały przedstawione do oceny w poprzednich latach, jedynie 10% uzyskało pozytywną ocenę Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności. Reszta przedłożonych oświadczeń była oceniona negatywnie. Do oświadczeń zdrowotnych, które przeszły proces oceny i uzyskały rekomendację w postaci wpisania na listę pozytywną, należą oświadczenia dot. witamin i składników mineralnych, jak również oświadczenia dot. składników żywności o ugruntowanych badaniach i o ugruntowanej przez lata tradycji stosowania. Znakomita większość oświadczeń, w tym takie jak te dot. spożycia śliwek i ich dobroczynnego wpływu na przewód pokarmowy i trawienia, lub oświadczenia odnoszące się do nowszych badań, w tym badań dot. pozytywnego wpływu luteiny na zdrowie oczu, nie uzyskała akceptacji EFSA.

3. Tylko 10% spośród wszystkich ocenianych oświadczeń zdrowotnych zyskało pozytywną opinię. Co jest tego przyczyną?

Przyczyna tego stanu rzeczy jest przyjęcie niewłaściwych założeń i nieprawidłowe sposób oceny oświadczeń. Założenia przyjęte w procesie oceny oświadczeń zdrowotnych były bardzo zbliżony do założeń oceny produktów farmaceutycznych. Podejście to okazało się z gruntu nieprzystające do oceny żywności. Ocena oświadczeń dot. leków jest znacznie prostsza, ponieważ spodziewany efekt terapeutyczny działania leku jest zwykle widoczny szybko, jeśli nie natychmiast. Efekt zdrowotny spożywania różnych składników żywnościowych jest zwykle odłożony w czasie i niekiedy możliwy do stwierdzenia jedynie po dłuższym czasie spożywania tegoż składnika.

Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności powinien być częściej brać pod uwagę uzgodnione opinie ekspertów naukowych. Takie otwarte podejście mogło przynieść wiele pozytywnych rezultatów oceny, np. w stosunku do oświadczeń dot. probiotyków.

4. Czy oznacza to, że większość oświadczeń zdrowotnych w przekazach reklamowych na opakowaniach nie ma sensu?

Nie, oświadczenia zdrowotne, które nie zyskały akceptacji w toku procesu oceny EFSA, niekoniecznie są nieprawidłowe. Przykładem tego są oświadczenia odnoszące się do substancji o ugruntowanym, dobroczynnym wpływie na zdrowie, które pomimo to nie zyskały akceptacji. Oświadczenia, które w procesie oceny nie pasowały do ścisłych ram procesu oceny zależności przyczynowo-skutkowej, polegających na udowodnieniu bezpośredniego efektu zdrowotnego, były odrzucane. Akceptację EFSA zyskiwały jedynie te oświadczenia, których efekt zdrowotny mógł być udowodniony w 100%.

5. Kiedy będziemy mogli zasięgnąć informacji o nowych osiągnięciach naukowych w dziedzinie rozwoju produktów (np. spożywczych)?

Tylko wtedy, gdy informacja ta będzie w 100% potwierdzona badaniami naukowymi. Badania takie mogą zająć wiele lat, i do czasu ich zakończenia, informacje i doniesienia na temat dobroczynnych efektów działania danego składnika nie będą dostępne. Wydaje się, że bardziej logiczną byłaby możliwość poznania efektów zdrowotnych niektórych składników, nawet jeśli mechanizm ich działania nie jest jeszcze w pełni poznany. Jeśli konsument będzie dobrze poinformowany o tym, że efekt zdrowotny jest możliwy, ale nie w pełni udowodniony, wydad się, że wciąż będzie w stanie dokonać wyboru.

6. Czy nie powinniśmy się cieszyć, że przekazy reklamowe będą pod kontrolą?

Oczywiście, prawidłowym jest, że istnieją zasady prawne zakazujące reklamy wprowadzającej konsumenta w błąd. Z drugiej strony, jest również istotne by konsument w procesie dokonywania wyboru był prawidłowo poinformowany.

Niestety, można się spodziewać, że wkrótce pisanie na produktach żywnościowych o dobroczynnych skutkach jej spożywania będzie zabronione, co nie będzie oznaczać, że takich skutków nie należy się spodziewać. Z tego też powodu, należy się spodziewać, że wpływ projektowanych rozwiązań prawnych nie przyniesie spodziewanego efektu w postaci ochrony konsumentów. W efekcie wejścia w życie tak zaprojektowanego prawa, powstanie pytanie,

gdzie konsument będzie nabywał wiedzę i wiarygodną informację? Internet, jako ogromne, ale również nieuporządkowane źródło informacji nie będzie stanowił wiarygodnego źródła wiedzy o właściwościach zdrowotnych żywności.

7. Czy z produktów które kupuję znikną przekazy reklamowe i oświadczenia?

Biorąc pod uwagę ogromną liczbę oświadczeń, które nie zyskały akceptacji EFSA, jest wielce prawdopodobne, że większość oświadczeń zdrowotnych znajdujących się na żywności będzie niedozwolona. Parlament Europejski wciąż może sprzeciwić się takiemu obrotowi rzeczy i odrzucić projekt.

Prosimy, wyraż swoje zdanie i podpisz naszą petycję.